

ŞERAFEDDİN CAMİİ ÇEVRESİNDEN ALÂEDDİN TEPESİ'NE KADAR, ALÂEDDİN CADDESİ'NİN GÜNEYİNDEKİ BÖLGEDE TARİHÎ YAPILAR VE MEDRESELER

M. Ali UZ - Muhammed DOĞAN

Bundan önceki yazımızda Şerafeddin Camii civarındaki tarihî yapı ve medreseleri anlatmaya başlamıştık. Şerafeddin Camii'nden Alâeddin'e doğru tarihî yapı ve medreseleri anlatmaya ve yerlerini tespit etmeye devam edeceğiz. Bugün de Ziyaiye, Takva/Yeni Daire, medreseleri ile Konya Bedesteni ve Sanat Mektebi binası üzerinde duracağız.

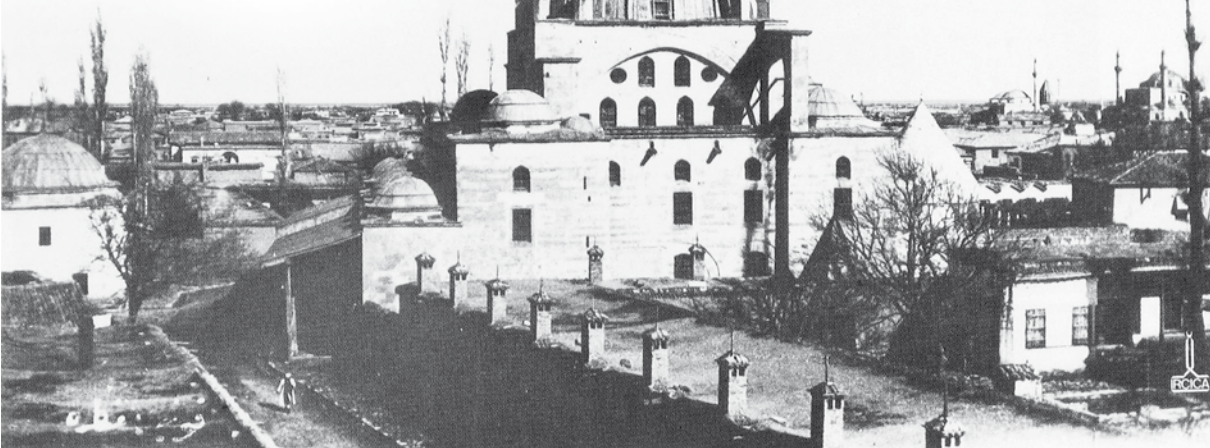
Ziyaiye Medresesi

Ziyaiye Medresesi, Şerafeddin Camii'nin batısında, bugünkü park olan yerde idi. Cami ile medrese arasında dar bir yol bulunuyordu. Güney tarafının bir bö-

lümünde ise Takva dairesinin yer aldığını tahmin ediyoruz. Bu duruma göre medresenin üç tarafı yolla çevrili idi.

Ziyaiye diğer adıyla Ziyaeddin Medresesi denilen medrese, Köse Müftü adıyla anılan Eşenlerli Seyyid Abdurrahman Efendi tarafından, 1231/1813 yılında yaptırıldı. Eşenlerli Abdurrahman Efendi, ağabeyi Seyyid Ahmet Efendi'nin yerine Konya müftülüğüne getirildi.

Seyyid Abdurrahman Efendi, Konya'nın imarına büyük önem verdi. Kapı Camii'ni yaptırıp camiye, 29 dükkân vak-

fetti. Meram'a kadar olan kaldırımını da o yaptırdı.

Ziyaiye Medresesi, 34 hücreli, derşhanesi ve teşkilatı ile Konya'nın en büyük ve en ferah medresesi durumunda idi. Medresenin masraflarını karşılamak üzere dokuz da dükkân vakfetti⁽¹⁾.

Konya uleması bu muhteşem medreseye kimi müderris tayin edecek diye beklerken, Abdurrahman Efendi, genç bir müderris olan Kadınhanlı İsa Efendi'yi buraya müderris tayin etti. İsa Efendi genç denecek bir yaşta vefat etti ve Şerafeddin Camii'nin kiblesindeki küçük kabristana defnedildi⁽²⁾.

İsa Efendi'nin 1236/1821 yılında vefatından sonra medresede Kadınhanlı Arıcazade Hacı Hüseyin Efendi, oğlu Ali Rıza Efendi ve Büyük Aksekili Mehmet Emin Efendi burada müderrislik yaptı. Medrese zamanında üniversite gibi çalıştı ve buradan pek çok meşhur ilim adamı yetişti⁽³⁾.

Medrese, diğer medreselerle birlikte kapatıldıktan sonra yıkıldı ve yeri park haline getirildi. Ziyaiye Medresesi, resmi günümüze kadar gelebilen birkaç medreseden birisidir. Diğer ikisi de, Taş Kapı Medresesi ile ileride üzerinde duracağımız Gazi İlkokulu'nun yerindeki Kazanlı Medresesidir.

Takva Dairesi Yeni Daire Medresesi

Takva Dairesi, Ziyaiye Medresesi'nin güneyinde, Kayalıpark, İplikçi ve Ziyaiye Medresesi üçgeninde yer alıyordu. Medrese, 1920 yılından ve kadastro tespitinden önce istimlak edilerek yıkıldığı için tam yerini tespit etmek mümkün olmadı.

Medrese 1880'li yıllara doğru Gilisralı Takva Ali Efendi veya babası Gilisralı Osman Efendi tarafından yaptırılmıştır.

Konya Salnamelerine göre, 1877-1878 yıllarında Takva Ali Efendi medresede ilk yıl 35, ikinci yıl 30 talebesine Tasdikat, Fenarî, Camî, Meanî ve Dürer okutur. Ali Efendi, 1860 doğumlu olduğuna göre bu yıllarda o, 17-18 yaşlarındadır. Sayın Arabacı, doğum yılını dikkate alarak medresenin 1880'li yıllarda yapılmış olabileceğini belirtirken⁽⁴⁾, Önder merhum ise, medresenin 1870'li yıllarda yapıldığını vurgular⁽⁵⁾. Şu duruma göre medresenin, 1870'li yılların sonuna doğru yapıldığını kabul etmek gerekir.

Yukarıda zikredilen belgeler ışığında medrese, 1877-1878 yıllarında faaliyettedir. Bu sebeple medresenin, Gilisralı Osman Efendi tarafından oğlu için yaptırılmış olabileceğini düşünüyoruz. Zira 17-18 yaşlarında bir gencin medrese yaptırması pek mantıklı gelme-

(1) Arabacı, Caner, Konya Medreseleri, s. 436-440.

(2) Uyar, Veli Sabri, "Konya Bilginleri", Konya Dergisi, 1950, S. 139, 140, s. 61.

(3) Uz, M. Ali, Konya Âlimleri ve Velileri, 2004, s. 284, 291, 456.

(4) Arabacı, a.g.e., s. 389, 390.

(5) Önder, Mehmet, Konya Maarifi Tarihi, 1952, s. 48.

Öp planda
Ziyaiye
Medresesi,
Konya
Hükümet
Konağı ve
Ulvi Sultan
Mescid ve
Türbesi.

mektedir. Osman Efendi'nin diğer oğlu 1953 doğumlu Tahir Efendi, babasının yanında, Küçük Daire'de kalmış ve babasının 1897 yılında vefatından sonra, burada müderrislik yapmıştır.

611-612 metrekare bir alana oturan medrese, kerpiç yapılı ve toprak damlıdır. Konya'nın küçük medreselerinden birisidir.

Takva Dairesi, Alâeddin Caddesi genişletilirken 1918-1919 yıllarında istimlak edilerek yıkılmıştır. Takva Ali Efendi ise, 1936 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Konya Bedesteni

Anadolu'dan Avrupa içlerine kadar, pek çok il ve ilçede bulunan Osmanlı Dönemi bedesten/kapalı çarşılarından birisi de Konya'da idi. Bedesten Konya Sanat Mektebi, şimdiki Özel İdare binasının yerinde idi⁽⁶⁾.

Kare plan üzerine dokuz kubbeli olarak inşa edilen bedesten, Kanunî Döneminde 945/1535 yılında müftü, kazasker ve şeyhülislam Kadri Çelebi tarafından yaptırıldı. Evliya Çelebi'nin anlattığına göre bedestenin üstü kurşun kaplı idi. Dört yöne açılan muhkem kapıları vardı. İçerisinde dükkânlar bulunuyordu. Son dönemlerinde Müze-yi Hümayun olarak kullanıldı. Ve tarihî eserler bir süre burada muhafaza edildi⁽⁷⁾.

Türkiye'de tarihî eserleri yok etme, tarihî dokuyu tahrip etme alışkanlığı Osmanlı'nın son dönemlerine doğru başladı. O, dünyada bir benzeri daha bulunmayan Konya Surların yok edildiği gibi Konya Bedesteni de 1901 yılında, Vali Mehmet Ferit Paşa tarafından

Konya
Bedesteni.

yıkılarak yerine Sanat Mektebi yapıldı. Koca Konya'da sanat mektebi yapılacak yer yokmuş gibi... Sanat Mektebi Osmanlı döneminde bir süre de Konya Hukuk Mektebi olarak kullanıldı⁽⁸⁾.

Eskiden tarihî binalar tamir görecek hale gelince, zamanın yöneticileri bir tamir keşfi yaptırır, sonunda tamir parasını çok görerek, "Ben bu fiyata binayı müceddeden yaptırırım" der, ya binayı yıktırır veya binayı yıkılmaya terk ederlerdi. O, tarihî Alâeddin Köşkü de aynen böyle yıkılmaya terk edildi. Köşkün taş ve mermerleri ile Ahmet Efendi Hamamı yapıldı. Yöneticiler de yıllarca buna seyirci kaldılar. Konu ile ilgili Şeriye Sicillerinde kayıtlar var. Son zamanlarında köşkün temellerinde yapılan kazılar, binanın daha çabuk yıkılmasına sebep oldu. Maalesef gafillerle hainler bir araya gelince böyle oluyor. Günümüzde köşkü aslına uygun şekilde yapalım mı, yapmayalım mı, münakaşaları devam ediyor. Konya surununun taşları ile de Kapı Camii ile Hükümet binası inşa edildi.

Tarih şuurundan yoksun, çapsız pek çok belediye başkanı ve valile-

(6) Baş, Ali, "Bedesten", Konya Ansiklopedisi, C.2, s. 65, 66.

(7) Konyalı, Konya Tarihi, 1964, s. 1130.

(8) Uz, M. Ali, Konya Hukuk ve Baro Tarihiçesi, Konya 2006.

Sanat Mektebi.

rin zamanımıza kadar Konya'da tarihî eserlere verdiği zarar saymakla bitmez. Aslında vatandaşın bilmesi için hangi belediye başkanı ve yöneticinin, hangi tarihî eserleri yıktığının, tarihî dokuyu yok ettiğinin bir envanterini yapmak lazım. Ama şimdilik biz hâlâ onları meth ü sena etmekle meşgulüz. Zaman biraz daha erken demek ki... Tarih, tarihî eserleri yok edenleri de, koruyanları da unutmayacaktır.

Yukarıda Konya Bedesteni'nin Kadri Çelebi tarafından yaptırıldığını söylemiştik. Kadri Çelebi'nin Konya'da pek çok daha hayır eseri var. Selçuk Es, Kadri Çelebi'nin Konyalı bir hayırsever olduğundan bahseder.

Kadri Çelebi'nin Konya Şeriye Sicillerinde müftü, kazasker ve şeyhülislam olarak bahsi geçer⁽⁹⁾. Araştırınca Kanunî döneminde kısa süre şeyhülislamlık yapan Ispartalı bir Abdülkadir Efendi olduğunu gördük, fakat bu zatın Konya Bedesteni'ni yaptıran zat olduğuna ihtimal vermemiştik. Son zamanlarda gördüğümüz bir Osmanlı arşiv belgesinden, Konya Bedesteni'ni yaptıran zatla, Bursa'da vefat eden Ispartalı şeyhülislam Abdülkadir Efendi'nin aynı şahıs olduğunu tespit edince, Kadri Çelebi'nin hayatı çıkmış oldu ortaya. Böylece Kadri

Çelebi'nin hayatı Konya Ansiklopedisine de yazılmış oldu.

Kadri Çelebi hayatının son yıllarında çok az şeyhülislamlık yapmış, fakat on dört yıl gibi uzun süre Anadolu Kazaskerliği'nde bulunmuş. O, Konya Bedesteni ile Konya'daki diğer hayır eserlerini, kazasker bulunduğu sıralarda yaptırmış. Yalnız Kadri Çelebi ile ilgili olarak çözemediğimiz bir husus, onun Konya ile ilgisi oldu. Kadri Çelebi aslen Konyalı mı idi veya tahsilinin bir bölümünü Konya'da mı yapmıştı bilemiyoruz⁽¹⁰⁾.

Sanat Mektebi

Yukarıda da belirtildiği gibi, Sanat Mektebi 1901 yılında Mehmet Ferit Paşa tarafından yaptırıldı. Konya'da Hukuk Mektebi'nin açılmasından bir süre sonra, Hukuk Mektebi buraya taşındı. Hukuk Mektebi, kapanıncaya kadar burada faaliyetini sürdürdü. Sonra tekrar Sanat Mektebi olarak kullanıldı. O zamanlar binanın çevresinde üç tarafında barakalarda atölyeler vardı.

Bina, sanat okulu olarak kullanıldığı 1960'lı yıllarda büyük bir yangın geçirdi. Binanın üst katı tamamen yandı. Uzun süre bu şekilde kaldı. Sonra restore edildi. Şimdi ise bina, Özel İdare binası olarak kullanılmaktadır. Bina halen mevcut olduğu için üzerinde fazla durulmamıştır.

Gelecek yazımızda da batıya doğru kalan dört medrese üzerinde duracağız. Bunlar da Süleymaniye, Paşa Dairesi, Mehmet Efendi ve Kazanlı Medresesi'dir. Yeri bilinmeyen Selçuk Camii de bu bölgededir. Sil baştan, tipik dört yapı değişikliği de yine bu bölgede olmuştur.

• *Devam Edecek*

(10) Uz, "Kadri Çelebi", Konya Ansiklopedisi, 2013, C. 5.

(9) KŞS, (İzzet Sak, 2003), 10/276,403, 407, 409.

ÇARŞI BÖREĞİ

Prof. Dr.
Saim
SAKAOĞLU

Bir başka yaşanırdu pazar sabahları eski Konya'nın geleneksel mahallelerinde. Biz çocuklar bile tembelleğe yatmışız, sabahın keyfini çıkarıyoruz. Öyle ya, haftanın beş buçuk günü okula gitmek ne demek? Altı günün sabahında erkenden uyanıp yollara düşmek demek. Televizyon mu var ki erkenden uyanıp büyüklerimiz uyurken çizgi film kanallarında dolaşalım. Havaya göre erkenden sokağa çıkmak veya bahçede yaramazlıkların peşinde koşmak... İşte okul-suz sabahların eğlenceleri...

Nedendir bilmem, çocukluğumuzdaki şöyle bir söz, hem de tekerleme havasında, dilimizden düşmezdi pazar sabahları... 'Pazar / Gavurlar azar.' Aslında ne gavurun anlamını bilirdik ne de azmanın ne anlama geldiğini. Bizden öncekilerden öğrenmişiz, yerli yersiz kullanıp duruyorduk. Ama biz Müslüman Türklerin pazar sabahları yapacakları önemli işler vardı. Tabii önce ailecek bir yer sofrasında kahvaltı yapmak. Anlatayım.

Kış günlerinin kahvaltıları çeşit çeşitti. Alışlagelmiş günlük kahvaltılar... Yani bakır sininin veya sonradan bazı evlere giren tahta sininin etrafına dizilmek... Biz Konyalıların 'baş köşe' adını verdiğimiz, sofranın oda kapısına göre en uzak olan yerine evin bü-

yükleri otururlardı. Bu dede olabilirdi, baba olabilirdi, nene (siz yine kibarlaşıp nene mi diyeceksiniz?) otururlardı. Sonrası, zaten herkes yerini bilirdi. Biz çocuklar ayak altında bir yerlere 'cizilirdik.' Öyle ya, sokak kapısı çalınınca biz koşacağız, sofrada bir şey eksikse aşağıya biz seyirdeceğiz.

Bu kahvaltılar herkesin bütçesine göre hazırlanırdı. Çarşıdan alınanların yanında evde üretilenler de olurdu. Mesela dahan (tahin), köpüklü helva, zîtin (zeytin), vb. dışarıdan alınanlar arasında idi. Beyaz pînirin (peynirin) adı daha 'beyaz'laşmamıştı da Edirne pîniri derdik. Güfte sahibine 'Zeytin gözlüm' dedirten zîtinler tabii yollarla karartılırdı, insan elinin hilesinin karartmasına kurban edilmezdi. Hâli vakti yerinde olanlar ballı sofralara kurulurlardı. O yıllarda arılar daha tembelleğe alıştırılmamışlardı da 'arılar gibi çalışır', biz insanları sağlıklı gıdalar sunarlardı.

Evde üretilenlerin başında bekmez, biraz kibarlaşarak söylemek istiyorsanız pekmez, gelirdi. Şöyle biraz zîtin, pînirden sonra ekmeğin tülü tarafını bekmez nalbekisine daldırdınız mı keyfiniz yerine geliyor demektir. Şimdi, bazı gençler, 'Hocam, nalbeki nedir, ekmeğin tülü tarafı da ne demek?' diye sorup beni üzecekler. Gidiniz, ailenizin yaşlılarına so-

rup onlardan öğreniniz. Evinizde, bizim evde olduğu gibi bir camının veya ineğiniz varsa sütünüz de var demektir, tereyağınız da... Onlar da sofranızın bir köşesini süslüyor demektir. Başka neler mi olurdu bu kahvaltılarda? Ailenin bütçesi neleri kaldırıyorlar onlar... Belki kış başlangıcında iri-kilerinizi (sucuk) hazırlayıp uygun yerlere asmışsınızdır, oradan bir kangalı indirip mangal üzerinde cızırtadabilirsiniz. Cânım irişki, seni soymanın ayrı bir keyfi vardı, cızırtadırken ateşe düşen yağlarının okuduğu türküsünün ayrı bir keyfi... Sonbaharda 'etlik' yapmışsanız, yani bir sığırı alıp etlerini çeşitli şekillerde değerlendirmişseniz evinizde kavurma da var demektir, hem de beş beşliğinden. Elbette bir yerlere de pastırmanızı hazırlatmışsınızdır artık. Kayserililer kızmasın ama o zamanlar buralara kadar uzanamamışlardı, evlerimiz bu işler için uygundu.

Pazar günlerinin asıl kahvaltılarını çarşı fırınlarında pişirilip getirilecek olan 'çarşı böreği' idi. Sabah evin kadını/kızı/gelini, hangisi uygunsa börek içini hazırlamaya koyulurdu. Bazen birbirlerine yardım ederek işi çabuklaştırırlardı. Bu böreklerin iki türlü ham maddesi vardı: Evlerde hazırlanan 'iç' adını verdiğimiz karışım, fırıncının hamuru. Bu böreğin içi her eve göre değişebilirdi. Bunda evin mutfağının zenginliği, ev halkının damak tadı, vb. rol oynardı. Bir mahallede bir Pazar sabahı sekiz on evde iç hazırlansa hiç biri öbürünü tutmazdı. 'Börek içi' o sabah sofraya oturacakların sayısına göre ayarlanırdı. Ancak, o yıllarda haberleşme ço-

cukların gidip gelmesiyle sağlandığı için, hiç ummadığınız anda bir veya birkaç misafiriniz çıkagelirdi. Onun için biraz fazlaca yapılırdı. Eğer siz geç kalmışsanız, misafir de biraz erken gelmişse fırıncı amca on böreklik içten 12, 13 kadar böreği çıkarabilirdi.

Biz, Karaman yoluna açılan ünlü Çaybaşı Caddesi üzerinde oturduğumuz için çarşının güney tarafındaki iki fırından birine giderdik. Bunlardan biri, bir zamanların adına uygun olan Büyük Otel'in karşısında, günümüzün Melike Hatun Çarşısı'nın sırtında idi. Öbürü ise bugün bir banka şubesinin olduğu dört yol ağzının Aziziye Camii tarafında idi. Yine bir zamanların ünlü Ferah Çarşısı'nın İstanbul Caddesi'ne açılan kapısının karşısında idi.

Hazırlanan iç bir tepsiye konulur, uygun bezlerle bürünür, fırın yolcusunun eline verilerdi. Hatırladığım kadarıyla şehirt (şakirt) Ali adlı babamın hem öğrencisi hem de işlerine yardım eden bir çırağı vardı. Bazı pazanlar tepsiyi o kucaklar, ben de yanına takılırdım. Yaşım uygun olunca bu iş bana kaldı. Hele hele bir de bisikletimiz olunca iş daha da kolaylaşverdi. Tepsiyi götürmesi sorun değildi de getirmesi sıkıntı verirdi. Tepsiden yayılan güzel börek kokuları burnumuza bayram ettirirken sıcaklığı da bayağı rahatsız ederdi. Tepsiyi bidonun (aslı gidon idi de biz böyle dedik.) üstüne dengeli bir şekilde yerleştirir, 'direksiyon'un başına geçerdik! (Bu gidon/bidon kavramını Türk Dil Kurumu 'yönelteç' diye Türkçeleştirmişti; hiç kullanınanı duydunuz mu?)

Fırınlr bir âlemde o yıllarda... Onlarca tepsi, renk renk bezlere bürünmüş olarak fırıncının isteği doğrultusunda dizilirlerdi. Bazen altlı üstlü konulduğu da olurdu. Ara sıra 'sıra' tartışması da olurdu. Öyle ya, evdekiler böreklerle dökülecek yağđı çoktan hazırlamışlardır bile. Neyse, daha çok fırıncı amcaların çabalarıyla iş tatlıya bağlanırdı. Güzel havalarda kapı önünde beklemek neyse de kışın ayazında içeriye tıklamak zor geliyordu. Ehl-i keyflerin dumanları sanki birer 'taciz ateş'i' gibiydi. Parayı ödeyip de kapının önüne çıktık mı deme gitsin keyfimize... Sizden öncekilerin böreklerinin kokusuyla içiniz bir tuhaf olmuş, şimdi de kendi böreğinizi götürüyorsunuz. Ne hâllere girdiğimizi düşünebiliyor musunuz?

Yine böyle bir kış pazarı, fırından dönüş yolundayım. O yıllarda Hâkimiyeti Milliye İlkokulu'nun önünden gidip de 200 metre sonra sağ sol yaparak Karaman Caddesi'ne yönelmeniz söz konusuydu, bizim Konya söyleyişle 'dimdirek' gidemezsiniz. Tahtatepen kavşagında bisikleti kenara çekip aşağıya indim, tepsinin örtüsün açtım, bir dilim böreği alıp afiyetle yedim. Onlarca yıl sonra bunları itiraf ederken aklıma Timur'a (tabii başkasına olmalı) götürülen tek ayaklı kazlar geliverdi. Neyse, artık evin yolunu şaşırmayacaktım, ne de olsa 'benzin' takviyesi yapmıştım.

Evdekilerin gözü sokak kapısında... Caddeye açılan iki kanatlı kapımızdan girince hayatımıza (avlumuza) ulaşılır(dı). Ben hemen bisikleti bir kenara bırakırken tepsi de yukarı kattaki 'büyük oda'mıza uçurulmuştur bile...

Böreklerin bir an önce havalandırılması gerekir. Hemen örtüsü açılır, fırıncının ikiye üçe böldüğu börekler şöyle bir yayılarak odanın havasını renklendirir. Artık özel yöntemle hazırlanan, belki de günümüzde sos adı verilen tad artırıcının atası olan yağımız börek dilimlerinin üzerinde gezdirilir. Ne o yağları hazırlayacak analar kaldı, ne de o tadı hatırlayacak şikemperverler...

Börek yenilirken uçları yenmez, sofranın bir kenarında veya herkesin önünde biriktirilirdi. Çünkü fasl-ı börekten sonra tatlıya sıra gelirdi. Bu börek uçlarını sofranızda hangisi varsa o tatlılara bandırarak keyfinizi tamamladınız. Ne miydi o tatlılar? Bekmeze karılmış dahan, köpüklü helva, sade bekmez, vb. ... Bu sofrada bal ve hoşaf türü yiyecek içecekler olmazdı; hatta meyve bile olmazdı. Kış gününün üzüm hevenkleri, kış armudu hevenkleri, birer birer asılan kavun hevenkleri bu sofralara pek yanaşamazlardı

Bazı sabahlar için farklı bir kahvaltı yapılırdı. Artık o kahvaltı değil de onun yerini fazlasıyla tutacak olan bir düğün yemeği idi. O yılların düğünleri bir âlemde diyeceğim de şimdiki için ne dememin gerektiğini bilemiyor veya uygun kelimeyi bulamıyorum. Eski düğünlerin davetlileri son derece sade olurdu. Gelin ve damat adayları öyle yüzlerce kart arasından en farklı olanını seçme haklarına bile sahip değildi. İşte sıradan davetiyelerdi. Bu davetiyelerin en önemli özelliği şu idi: 'Yemek saati' denildikten sonrası boş bırakılırdı. Düğün sahibi misafirlerine ayrı ayrı saatleri yazarlardı. Mesela; 8.00, 8.30, 9.00

gibi. Genelde herkes bu saatlere uyardı. Ya şimdi? Bu konuya girmeyelim. Ayrıca kadınlardan düğüne çağrılanların sayısı çok az olurdu ve ayrı saatlerde gelirlerdi. İşte evin babası bu düğün yemeğine katılacağı için evdeki kahvaltıya kalamazdı.

Böyleydi o eski kahvaltılar, eski çarşı böreğiyle süslenen kahvaltı sinileri... Şimdi mi, cumartesi ve pazar sabahları güzel ilimizin kim bilir kaç köşesinde, yüz bilmem kaç çeşit taamin sunulduğu birañç nam 'gayfeli'ler bize göz kırpmaktadır. Pazar sabahı ve birañç! Tefik Fikret'in şiirine bir kulp takıverelim: Hân-ı birañç, sanki 'her şey dâhil'e yüz metre hızıyla koşuyoruz.

Ben küflü pînir ağırlıklı çarşı böreğine bayılıyordum, şimdi ise uzak duruyorum. Nerede o kendiliğinden küflenen pînirler, nerede efendim? Bulunuz da yeniden

başlayalım.

Bir de sorayım kendi kendime, "Saim Hocam, bu 'çarşı böreği' lafı da nereden çıktı?" Nereden olacak efendim, geleneğimizden, nam-ı diğer an'anemizden... Eskiden evlerde çeşit çeşit börekler yapılırdı: Sac böreği, su böreği, kıvrım börek... Daha sayalım mı? Bir de tandırın yakılıp ekmek pişirilmeye hazır hâle getirildiği günlerde bir 'tandır böreği' pişirilirdi. İçi evde hazırlanır, çarşı fırınına götürülmeye gerek kalmadan tandırımızda hazır hâle getirilirdi. (Ödüm kopuyor, birisi çıkıp da 'Hocam, şu tandır dediğiniz şey nedir? sorusunu soracaktır diye... Hele hele 'düşme'nin ne olduğunu yazamayacağım bile.)

Ben bu böreğin en lezzizlerinden birini ziyeli belki de on yıldan fazla olmuştur. Gödene'de (Ad bir ara Dikmeli olmuştü.) eski emeklilerimizden Veysel (Çelik) Efendi'ye pekmez köpüğü yemeye gitmiştik de orada tatmıştık. Artık Veysel Efendi de çağırıyor; üzüm bağlarına apartmanlar mı dikildi, yoksa börek mi yapmıyorlar, bilmiyorum.

Kahve değilse de böreklerin 'tad'ı kırk yıl sürecek. O böreklerden yemek için bir 30 yıl daha mı yaşamalıyım? Bekleyemem doğrusu, eski tadları hatırlar, bilmem neyin teselli bulduğu gibi kalan ömrümü tamamlayıveririm. Ama siz siz olun bir 'gerçek tandır/ev böreği' yemeden gitmeyin bu dünyadan.

TÜRKİYE VE KONYA'DA ANIT ENVANTERİ ÇALIŞMALARI

Prof. Dr.
Haşim
KARPUZ

1. GİRİŞ

Türkiye kültür varlıkları zenginliği bakımından dünyanın sayılı ülkelerinden birisidir. İklim şartları, doğal ve coğrafi yapısı Anadolu'yu her çağda insanlar tarafından yerleşmeye elverişli kılmıştır. Yontma Taş Çağından başlayan (M.Ö. 100.000-10.000) Paleolitik mağaralara, Mezolitik (M.Ö. 10.000-8500), Neolitik (M.Ö. 9000-5320) yerleşmelere, Tunç Çağı Höyüklerine, (M.Ö. 4500-1150) her yerde rastlamak mümkündür.

Tarih Öncesi Çağlar gibi, tarihi çağlar bakımından da Anadolu'da büyük devletler şehirler kurulmuştur. Hititler (M.Ö. 1650-712), Frigler (M.Ö. 712-695), Urartular (M.Ö. 900-600), Persler (M.Ö. 546-334), Kapadokya Krallıkları (M.Ö. 332-17), Roma (M.Ö. 17 M.S. 395), Bizans (395-1075), Selçuklu (1075-1315), Osmanlı (1299-1923) dönemlerine ait çok sayıda höyük, şehir, anıtsal yapı bu dönem uygarlıklarının tarihi belgeleri olarak günümüze gelmiştir.

Türkiye kültür varlıklarının araştırılması, tespit ve tescili korunup onarılması Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca yapılmaktadır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü son yıllarda bazı vilayetlerdeki taşınmaz kültür varlıkları, anıtsal yapıların envan-

terlerini yayınlanmaya başladı. Buna paralel olarak TÜBA, Türk Tarih Kurumu, bazı valilikler, belediye başkanlıkları da anıt envanterlerini hazırlayıp yayınladı.

Sahip olduğumuz anıtların sayısını, mimarlık ve sanat değerlerini bilmek, onları koruyup yaşatmak bakımından envanter çalışması yapılması çok önemlidir. Ancak bu tür envanter çalışmaları yapmak oldukça zordur. Yapılan, yayınlanan bir çok şehir envanteri bu bakımdan yetersiz olup bir bakıma envanter kirliliğine yol açılmaktadır.

2. KÜLTÜR VARLIKLARI ENVANTER ÇALIŞMALARI

Son yıllarda Türkiye'de mimarlık tarihi, arkeoloji ve sanat tarihi alanında değişik projeler yapılmaktadır. Bu projeler değişik kurumlarca desteklenmektedir. Projelerde yöntem ve kapsam bakımından farklı yaklaşımlar söz konusudur.

T.A.Y. (Türkiye Arkeolojik Yerleşimler); TÜBA-TÜKSEK, Türkiye Kültür Sektörü; Türk Tarih Kurumu, TÜSOKTAR, Türkiye'nin Sosyal ve Kültürel Tarihi projeleri bizim alanımız ile ilgili projelerdir. TÜBA-TÜKSEK projelerinde kullandığı arkeolojik, kentsel, mimarlık, kırsal mimarlık, tarih-yazıt, sözlü tarih, etnografya, etnobotanik, fiş ör-

neklerini yayımlamıştır. (Türkiye Kültür Envanteri Kılavuzu, İstanbul, 2003)

Benim yürütücülüğümde, Türk Tarih Kurumu adına yaptığımız (Konya I, II, III, Ankara, 2009 – Karaman, Ankara, 2009) çalışmalarda da farklı bir yöntem izlenmiştir. Yapıların genel tanımı, ayrıntılı tanımı ve tarihlendirilmesi yapılmış; planı, genel ve ayrıntılı fotoğraflarına yer verilmiştir.

Ancak burada proje kapsamı gereği sadece Türk devri yapılarını ele aldığımızı belirtmek isterim. Belirli bir sürede sınırlı imkânlarla bütün yapılara ulaşmak mümkün olamamaktadır. Kabaca koruma kurulunca belirlenip tescil edilen yapı sayısı Konya için 500 civarında iken biz bu sayıyı 700 civarına ulaştırdık.

Türkiye genelinde Valiliklerce Antalya, Bilecik, Sivas, Trabzon, Karaman; Belediyelerce, Gaziantep, Konya, İzmit gibi illerde envanterler yayınlanmıştır. Bunlarda gördüğümüz eksiklikler şunlardır:

Koruma Kurullarındaki envanter bilgilerinin aynen yayınlanması

Mevcut bilgilerden öteye gidilememesi, alan araştırmalarının yetersizliği

Yeterli uzman çalışmamasına

bağlı olarak bilgi, kaynak ve görsel eksiklikleri

3. SONUÇ

Sonuç olarak; illerimizde değişik kurumlarca hazırlanan kültür envanter kitapları büyük maliyetlerle yayınlanıyor. Bilgi görsel eksiklikleri, yanında yeterince dağıtılamayarak depolara atılıyor, kurumlar dolayısı ile devlet zarara sokuluyor, envanter kirliliği ortaya çıkıyor.

Böyle bir projede yürütücülük yapan birisi olarak bu işin zorluklarını biliyorum (H. Karpuz, Türk Kültür Varlıkları Envanteri 42, Cilt: 1, Ankara, 2009, s. XLI-II-XLVII). Öyle iki üç kişi ile bir defa tarifle yapılacak işler değildir.

Bu konuda üniversiteler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, yerel araştırma kurumları, tarihçiler işbirliği yapmalı, bilgi, belge (çizim, fotoğraf) ve dökümanlar birleştirilmelidir. Birbirinden habersiz, ayrı ayrı yapılan çalışmalar zaman ve para israfına yol açmaktadır.

Envanter çalışmaları sırasında muhakkak alana çıkılıp yüzey araştırması yapılması, alana çıkacak uzmanların belirli eğitimlerden geçmiş yetkin kişiler olması gerekir.

HZ. MEVLÂNA'NIN SANDUKASINA DAİR UNUTULAN BİR RİVAYET

Av.
Serdar
CEYLAN

Konyalı alim, şair ve tarihçi Hamdizâde Abdülkadir Erdoğan'ın oğlu olan, tarihçi, müzeci Muzaffer ERDOĞAN tarafından, 11 Mart 1948 Perşembe günü Babalık gazetesinde “**Eski Konya Valisi Müşir Mehmet Sait Paşa'nın Konya Hatıraları**” yazı dizisi yayımlanmaya başlanır.

Bu yazı dizisinin 9. sayısında, Konya Valisi Müşir Mehmet Sait Paşa'nın 13 Nisan 1881 (Hicri: 14 Cemaziyülevvel 1298 Çarşamba - 1 Nisan 1297) tarihindeki Hazreti Mevlâna'nın Türbesini ziyareti anlatılmaktadır. Vali beyin bu ziyaretine, Postnişin Çelebi Efendi tebdili hava için bir köyde olduğundan vekili eşlik etmiştir. Müşir Mehmet Sait Paşa, dergâhın Mesnevihanını hücrelerinde ziyaret eder ve sair Çelebiyan ile de görüşür.

Bu ziyareti Vali Bey hatıratına şu satırlar ile nakletmiştir:

*“Hava güzel ve fakat soğuktu. Hazreti Mevlâna Türbesi'ne gidip, ziyaret ettim. Bu türbe gayet vasi ve yıldız ve kandil ile müzeyyen olup derununda pek çok Çelebiyan medfundur. Hazreti Mevlâna ile mahdumları Sultan Veled yan yana ve bir sanduka altında ve Mevlâna'nın pederleri Sultan'ül Ulema Bahaeddin dahi Hazreti Mevlâna'nın sandukasının arkasında gayet yüksek bir sanduka tahtında metfundur. **Bu sanduka güya Sultan'ül Ulema mahdumlarıyla beraber horasan civarından Belhten hicret ettikten sonra nihayet Karamana gelirken çadır makamında kullanılmış olduğu kıtaatı ahşabiye-den imal olunmuş ve mezbur sandukanun içerisine girilmek üzere bir de kapusu var imiş.** Mevlâna ile Sultan Veled'in sandukası sair sandukaları yıldız parmaklıklar ile*

tezyin olunmuştur.”

Hatırata geçen ve dikkatimizi çeken husus; bugün unutulmuş olan ve şimdiye kadar başka bir kaynakta rastlamadığımız, Hz. Mevlânâ'nın meşhur sandukasının ailenin Karamana gelirken kullandıkları çadırın ahşabından yapıldığı rivayetidir. Mehmet Sait Paşa da bu rivayeti “güya” ifadesi ile inandırıcı bulunmadığını belirtmiştir.

Bilindiği üzere; Mevlânâ ve ailesi, Horasan'ın Belh şehrinde çıkıp, Larende'ye (bugünkü Karaman) oradan da Konya'ya konagöçe gelmişlerdir. Bu uzun ve meşakkatli yolculukta elbette çadırlar kullanılmıştır. Lakin bu çadırın ahşaplarının senelerce saklanıp, sandukada kullanılması mümkün gözükmemektedir. Osmanlı döneminden kalan, sanat tarihi bakımından da kıymetli bazı çadır ve çadır direkleri çeşitli müze koleksiyonlarında yer almaktadır. Sultan II. Abdülhamit adına yaptırılan tek direkli bir çadır da bunun güzel örneklerindedir. Ancak Selçuklu

devrinden böyle bir örnek bilinmemektedir.

Bu hatıratı geçen rivayet bize gösteriyor ki; bugün olduğu gibi 19. yüzyılda bile Mevlâna Dergâhı ziyaretçilerine böyle rivayetler nakledilmektedir. Nitekim daha meşhur bir rivayeti açıklamak üzere Mevlâna Müzesi emekli müdürü Dr. Erdoğan Erol, “Mevlânâ Gelince Babası Ayağa Kalktı Mı?” önemli bir eser kaleme almıştır.

Rivayetlere, menkıbelere konu olan bu kıymetli, sanat şaheseri sanduka, 1273 yılında vefat eden Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî için yapılmış olmasına rağmen, Mevlânâ'nın babası, 12 Ocak 1231 tarihinde Hakk'a yürüyen, Sultânü'lulemâ Bahâeddin Veled'in kabri üzerinde bulunmaktadır.

Bunun nedeni ise şu şekilde açıklanmaktadır: Hz. Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'in 11 Kasım 1312 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşması üzerine, Sultan Veled, Hz. Mevlânâ'nın hemen yanına, sağ tarafına (güneyine) defnedilmiş, Sultan Veled'in Mevlânâ'nın hemen yanına defnedilmesinden sonra, Mevlânâ için yapılmış tek bönbeli (tek kişilik) yüksek sandukanın altında iki mezar yer almıştır. Böylece iki mezarın üzerinde, tek kişilik bir sanduka bulunmaya başlamıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde ise Hz. Mevlânâ ile oğlu Sultan Veled'in üzerine gök mermerden yeni bir sanduka yaptırılmıştır.

Sandukanın şekil ve planı ile çoğu Mevlânâ'nın şiiirlerinden seçilen yazı ve süsleme kompozisyonlarını Mimar Selim oğlu Abdülvâhid hazırlamış, işçiliğini ise Konya'lı Genak oğlu Hümâmeddin Muhammed adlı bir ahşap ustası yapmıştır.

Sanduka üzerinde ustaların ad-

larının yanında, Kur'an-ı Kerim'den ayetlere, Mesnevî ve Divan-ı Kebîr'den özellikle ölüm ve ahiret temalarını işleyen seçme beyitlere yer verilir. Selçuklu ahşap işçiliğinin emsalsiz örneklerindedir. Ceviz ağacından yapılmış olup, normal sanduka ölçülerine nazaran oldukça büyüktür.

Sandukanın başında ve ayakucundaki Arapça kitabelerde şunlar yazmaktadır:

“Bu kabri ziyaret eden kutlu ve uğurlu olur. Bu kabir doğu ve batı bilginlerinin sultanı, Tanrının karanlıklar içinde parlayan nuru, imam oğlu imam, İslam'ın direği, celal ve ikram sahibi Allah'ın huzuruna hidayet edici, nişaneleri yıkılmış din yollarının nişanelerini belirten, alametleri belirsizleşmiş hak ve gerçek yollarını aydınlatan, haliyle arş (gök) hazinelerinin anahtarı sözleriyle ferş (yer) definelerinin sahibi, hakikat çiçekleriyle halkın gönül bahçelerini süsleyen, kemal göz bebeğinin nuru, cemal suretinin ruhu, aşıkların gözbebeği sevgilisi, tüm ariflerin boyunlarını ahlak sevgisi gerdanlıklarıyla donatan, Kuran'ın gizli manalarını bilen Allah maarifinin temeli bilginlerin kutbu alemlerdeki nüfusu diriltten, Hakkın ve milletin ve dinin celali nebilerin ve mürsellerin (peygamberlerin) varisi, kemale eren velilerin en sonuncusu, yüksek mertebeler ve makamlar yüce faziletler ve menkıbeler sahibi, Muhammet İbni Muhammet İbnil Hüseyinî Belhî'nindir. Tanrının tahiyat ve selamı onun üzerine olsun. O -Allah nefsinin takdis ve kabrinin toprağını misk gibi tatir etsin- altı yüz yetmiş iki yılının Cemaziyelahiri beşinci günü intikal etti. Bu sanduka mimar Abdülvahit Bin Selim'in sanat eseridir. Tanrı onu yargılasın.”

Kaynakça:

- AKYURT, M. Yusuf, “Konya Asarı Atika Müzesinde Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin Sandukası”, Türk Tarih Arkeologya ve Etnoğrafya Dergisi, III, Ankara 1936, s. 113-127.
- AKYURT, M. Yusuf, Konya Asarı Atika Müzesi Muhtasar Rehberi, Alaeddin Klişe Fabrika ve Matbaası, İstanbul, 1930.
- ERDOĞAN, Hamdizade Abdülkadir, Babalık Gazetesi.
- ERDOĞAN, Muzaffer, “Eski Konya Valisi Müşir Mehmet Sait Paşa'nın Konya Hatıraları”, No.9-10, Babalık Gazetesi.
- EROL, Erdoğan, Mevlânâ Gelince Babası Ayağa Kalktı mı?, Konya 1993.
- KONYALI, İ. Hakkı, *Âbideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Konya 1964, s. 664-674.
- ÖNDER, Mehmet, Mevlâna Müzesi Şaheserlerinden Mevlâna'nın Sandukası, Ülkü Basımevi, Konya 1958.
- SÖNMEZ, Zeki, “Abdülvahid B. Selim”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, I. Cilt, İstanbul 1988.
- UZLUK, Şahabettin, Mevlâna'nın Türbesi, Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1946.

Ahmet ÇELİK

KONYA ISLAH-ı MEDARIS'İN KURUCULARINDAN AĞRISLI MUSTAFA EFENDİ NE ZAMAN VEFAT ETTİ?

Konya Meram ilçesine bağlı Ağrıs (Sağlık) kasabasında doğan Mustafa Efendi ilk tahsilini köyünde tamamladı. İlimini ilerletmek amacıyla Konya'ya gelerek Mollayı Cedit Medresesi müderrislerinden Ömer Kâşif Efendi'nin derslerine devam ederek ondan icazet aldı. 1882-83'de Gühertaş Medresesi'nde görev yapmaya başladı.

Aynı yılda yirmi öğrenciye Fıkıhtan Halebi, Arapçadan Molla Cami ve İzhar okutmaktaydı. Öğrencilerinden bazıları şunlardır: Eğirdir Mevlevihanesi Postnişini Cemaleddin Çelebi (vf.1928), Alanyalı Emin Efendi (vf.1920) ve Ağrılı'nın oğlu Tevfik Efendi.

Vaktinin çoğunluğunu Mülteka gibi fıkıhla ilgili eserleri incelemekle geçiren Mustafa Efendi İslam Hukukunun önemli bir alanı olan Feraiz yani miras hukukunda çok geniş bir bilgiye sahipti. Konya'da birçok kimse feraiz ilmini ondan tahsil etmiştir.

"Bektaşî" lakabıyla tanınmasına rağmen güzel ahlaklı birisiydi. Kaside ve şiire ilgi duyan Ağrılı, Konya ulema ve evliyası hakkında çeşitli şiirler de yazmıştır.

Hüsnü hatta da (güzel yazı sanatına) ilgi duyan Ağrılı Mustafa Efendi, Buharalı Hacı Abdülhamit Efendi'den güzel yazı öğrenmiş özellikle talik yazı alanında yeteneğini geliştirmişti.

Devrinin eğitim öğretim faaliyetleri ile yakından ilgilenmiş ve o dönemde vilayette oluşturulan talebe komisyonuna üye seçilmiştir.

Ağrılı Mustafa Efendi'nin eğitim alanında en önemli vasfı ise "Konya İslah-ı Medaris" in kurucuları arasında yer almasıdır.

8 Teşrinisani 1909 tarihli Meşrik-i İrfan'da "Vilayet Havadis" bölümünde Konya İslah-ı Medaris-i İslamiyye Cemiyet-i Hayriyyesi Cemiyeti'ni teşkil eden azalardan Şeyhzade Rifat Efendi, Müsevvit Mehmed, Muhaddiszade Hasan, Burhanzade Hacı Mustafa, Mehmed Tosun, Demir tüccarından Hacı Mehmed Efendilerle birlikte Ulemadan Ağrılı Mustafa Efendinin adı da geçmektedir.

Ayrıca Ağrılı, aylık 2 kuruşluk mütevazi ama daimi bir aidatla da İslah-ı Medaris'i maddeyen destekleyerek bu yeni kurumun gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Oğlu Tevfik Efendi de önce Konya Islah-ı Medarisi'nde önce gözetmenlik daha sonrada öğretilenlik görevi almıştır.

Konya Islah-ı Medaris adlı eğitim kurumunun kurucularından biri olan Ağrılı Mustafa Efendi'nin vefatıyla ilgili olarak Veli Sabri Uyar, Konya Halkevi Dergisi'nde yayınlanan "Hattatlar" adlı yazı dizisinde: "Vefatında Üçler Mezarlığında toprağa verilen Ağrılı Mustafa Efendi'nin Kabir taşı kitabesi şöyledir: **"Hüve'l-baki el-merhum ve'l-mağfur ulema-i kiramdan Ağrılı Mustafa Efendi ruhu için Fatıha 1338"** diyerek vefat tarihini 1338 yani 1922 yılı olarak vermektedir.

Bu kaynağa dayanarak Ağrılı hakkında bilgi veren kaynaklar da onun vefatını hep bu tarihi yani "hicri 1338" olarak göstermektedirler.

Bu konuyu araştırmak için Koyunođlu Müzesi'ne gittim. Müze Müdürü Sayın Hasan Yaşar Bey'le birlikte Veli Sabri Uyar'ın yazmış olduğu "Hattatlar" yazı dizisinin Osmanlıca olarak yazılmış olan orijinal defterlerine baktık.

Bu kaynakta Veli Sabri Uyar'ın, Ağrılı'nın vefat tarihini hicri 1338 olarak kaydettikten sonra miladi olarak 1910 yılını da vermekte olduğunu gördük.

Bunun üzerine o dönemin basın kaynaklarını araştırmaya başladım. Neticede Ağrılı Mustafa Efendi'nin 1328/1910 tarihinde vefat ettiğini teyit eden başka kaynaklara rastladım.

Ağrılı'nın vefatıyla ilgili olarak **27 Muharrem 1328/7 Şubat 1910 tarih ve 89 sayılı Meşrik-i**

İrfan gazetesinde şöyle bir haber yer almaktadır:

"Şehrimiz ulemasından **"Islah-ı Medarisi İslamiye Cemiyeti"** azayı kiramından Ağrılı Mustafa Efendi müptela olduğu hastalıktan rehayab olmayarak (kurtulamayarak) geçen Çarşamba akşamı saat beş raddelerinde (sıralarında) ircii (dön) emrine "lebbeyk (buyur)" zan icabet olmuş, ferdası (ertesi) gün Kapu Camii şerifinde cenaze namazını ulema ve talebe-i ulum ve eşraf-ı memleket hazır oldukları halde bade'ledai (cenaze namazından sonra) medfeni mahsusuna defni hak-ı ıtırnâk (güzel kokulu kabrine defin) olmuştur. Muma ileyhin gaybubeti ebediyesi (ebedi ayrılığı) memleketimiz halkını cidden ye's ve keder içinde bırakmış olmakla Cenabı Hak ehibba (dostlarına) ve evdasına ve aile-i keder-didelerine (üzüntüye uğrayan ailesine) sabr-ı cemil (güzel sabır) ihsan buyursun. Rahmetullahi aleyhi ve rahmeten vasiahu."

Bu habere göre Ağrılı Mustafa Efendi tam vefatı günü 22 Muharrem 1328/2 Şubat 1910 Çarşamba günüdür.

Hattatlar Armağanı

Yazan : V. Sabri UYAR

(125—126 Sayıdan devam)

133 Hattat Ağrılı Mustafa efendi.

Konya'nın Kızılviran bucağına bağlı Ağrıs köyündendir. Köy mektebinde okuduktan sonra Konya'ya gelip Mulla efendi medresesi müderrisi fudalardan Ömer Kâşif efendinin halakayı tedrisine devamla ikmalî nûsah ettikten sonra ondan icazet almıştır. Hattatlığı Buharalı Hacı Abdulhamit efendiden tahsil etmiştir. Güzel talik yazısı vardı. Ekser evkat'na mültağa gibi ilmü fıkhâ dâir kitapları ve Konya'nın evliyasıyla ulemasını medhü senâ eder kasideyi yazmakla geçirdi. Yazdığı o güzel kitaplar evinde muhafaza edilmektedir. Feraiz ilminde yedi tulası vardı. Bir çok hocalar ondan feraiz okumuşlardır. O zamanın talebe komsiyonunda azalığı vardı. Bektaşî Mustafa efendi denmekle maruf idi. Güzel ahlakı vardı. 1338 tarihinde vefat etmiştir. Üçler mezarlığında mefundur. Kabir taşındaki kitabesi şudur:

١ - المرحوم والمفقور ٢ - علماء كرامدين ٣ -
آمر بصل مصطلق ٤ - ائندی روحیچرون فاتحه ١٣٣٨

28

Ağrılı Mustafa Efendi'nin vefat haberi İstanbul basınına taşınmış ve medreselerin ıslahı konularıyla yakından ilgilenen ve o dönemde oğlunu Konya İslah-ı Medaris'ine kaydettiren Mustafa Sabri Efendi'nin çıkarmış olduğu **Beyanü'l-Hak** dergisinde de yayınlanmıştır.

15 Safer 1328/26 Şubat 1910 tarih ve 49 sayılı Beyanü'l-Hak dergisinde "Müteferrika/İrtihal" başlığı altında Konya ulemasından Ağrılı Mustafa Efendi'nin irtihalini okuyucularına şöyle duyurmaktadır:

"Konya ulemasından Ağrılı

Mustafa Efendi'nin irtihali dar-ı beka eylediği Konya'da münteşir Meşrik-i İrfan refik-i muhteremimizde okunmuştur. Merhum İslah-ı Medaris emr-i mühimine (medreselerin ıslahı işine) teşebbüs hususunda İstanbul'dan daha evvel (önce) davranan Konya ulemasının teşkil eyledikleri "İslah-ı Medaris-i İslamiye Cemiyeti" azasından olduğu ve orada kendisinden pek çok hizmetler intizar olunacak (beklenecek) bir sinn (yaş) ve iktidarda bulunduğu cihetle dahi ziyayı (kaybı) mucib-i teessüfüür (üzüntü sebebidir). Rahimehullah (Allah rahmet etsin)."

Ağrılı'nın bir müderris olarak pek çok kitabı mevcuttu. Onun kitapları hakkında **11 Safer 1328/21 Şubat 1910 tarih ve 93 sayılı, Meşrik-i İrfan** gazetesinde yayınlanan bir haber ise şöyledir: "Ahiran (geçenlerde) irtihal-ı darı beka (yani vefat) eden Konya ulemasından Ağrılı Mustafa Efendi'nin kütüb-ü nefisesi (değerli kitapları) mahdumu (oğlu Tevfik Efendi) tarafından Cuma günü saat yedi raddelerinde Bekir Sami Paşa Medresesi'nde mevkiî furuhta vaz' edilecektir."

KAYNAKLAR:

- ARABACI, Caner, "Ağrılı Mustafa Efendi" Konya Ansiklopedisi, C. 1, s. 41.
- ARABACI, Caner, Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri, s. 188,189.
- Beyanü'l-Hak, S.49, 15 Safer 1328.
- KTO İpek Yolu Dergisi, C. 7, s.162.
- Meşrik-i irfan, S. 89, 27 Muharrem 1328.
- Meşrik-i İrfan, S. 93, 11 Safer 1328.
- UYAR, Veli Sabri, "Hattatlar", Konya Halkevi Dergisi, S.127 -128, s. 28.
- UZ, Mehmet Ali, Konya Âlimleri Ve Velileri, Konya 2004, s. 330.